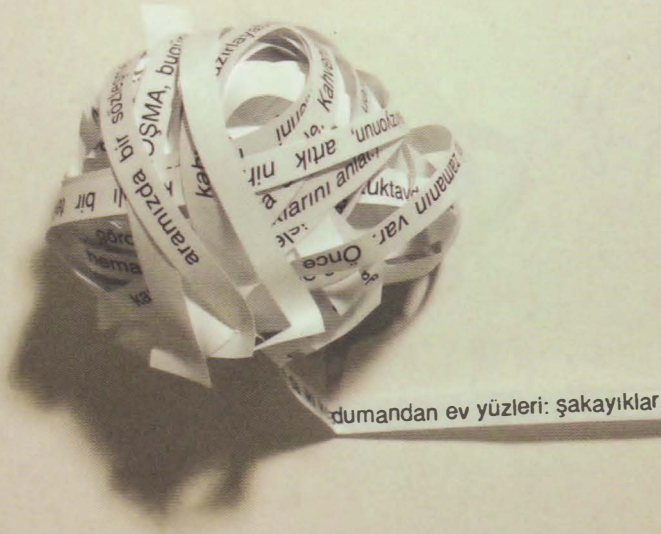
BİLGE KARASU

ŞİİR ÇEVİRİLERİ

HAZIRLAYAN

TUNÇ TAYANÇ

metis

Bilge Karasu
ŞİİR ÇEVİRİLERİ
Hazırlayan: Tunç Tayanç

BİLGE KARASU (1930-1995) Şişli Terakki Lisesi'nde ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nde okudu. Basın-Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü'nde, Ankara Radyosu Dış Yayınlar Bölümü'nde çalıştı. 1963-64'te Rockefeller Bursu'yla Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde bulundu. 1974'te Hacettepe Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olarak çalışmaya başladı. İlk yazısı 1950'de, ilk öyküsü de 1952'de *Seçilmiş Hikâyeler* dergisinde yayımlanan Bilge Karasu, 1963 yılında D. H. Lawrence'ın *The Man Who Died* (*Ölen Adam*) kitabının çevirisiyle Türk Dil Kurumu Çeviri Ödülü'nü, 1971'de *Uzun Sürmüş Bir Günün Akşamı* kitabıyla Sait Faik Hikâye Armağanı'nı, 1991'de *Gece* kitabı ile Pegasus Ödülü'nü ve 1994'te *Ne Kitapsız Ne Kedisiz*'le Sedat Simavi Vakfı Edebiyat Ödülü'nü aldı.

Bilge Karasu'nun Bütün Yapıtları, ölümünden sonra yayımlanan *Altı Ay Bir Güz* (1996), Füsun Akatlı tarafından kitaplaştırılan *Lağımlaranası ya da Beyoğlu* (1999), *Öteki Metinler* (1999), Serdar Soydan'ın derlediği *Susanlar* (2009) ve Halûk Aker'in hazırladığı *Halûk'a Mektuplar* (2013) ile birlikte toplam on üç kitaplık bir koleksiyondur.

TUNÇ TAYANÇ 1942 Kastamonu doğumlu. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirmiş, 1968-1981 arasında Devlet Planlama Teşkilatı'nda çeşitli görevlerde bulunmuştur. 1981'de, Turgut Özal'ın DPT Müsteşarlığı sırasında DPT ile ilişiği kesilmiştir. 1981 yılında kurulmasına önayak olduğu araştırma şirketini bugüne kadar sürdüren Tayanç'ın değişik konulardaki yazıları çeşitli günlük gazetelerde ve süreli yayınlarda yayımlanmıştır. Tayanç, tek başına ve ortak birçok araştırma ödülü almıştır: Yunus Nadi, Karacan, Pen Kulüp, Dedeman Turizm vb. Ayrıca hazırladığı kitaplar Tarih Vakfı'nın, yaptığı çeviriler de birçok yayınevinin yayın listesinde yer almıştır.

Metis Yayınları
İpek Sokak 5, 34433 Beyoğlu, İstanbul
Tel: 212 2454696 Faks: 212 2454519
e-posta: info@metiskitap.com
www.metiskitap.com
Yayınevi Sertifika No: 10726

Metis Edebiyat
ŞİİR ÇEVİRİLERİ
Bilge Karasu
Hazırlayan: Tunç Tayanç

© Tunç Tayanç, 2013
© Metis Yayınları, 2013

İlk Basım: Şubat 2014

Metis Edebiyat Yayın Yönetmeni:
Müge Gürsoy Sökmen

Yayıma Hazırlayan: Tuncay Birkan

Çeviriler yayımlandıkları haliyle korunmuş,
herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

Kapak Fotoğrafı: Emine Bora

Baskı ve Cilt:
Yaylacık Matbaacılık Ltd.
Fatih Sanayi Sitesi No: 12/197
Topkapı, İstanbul Tel: 212 5678003
Matbaa Sertifika No: 11931

ISBN-13: 978-975-342-947-4

BİLGE KARASU
ŞİİR ÇEVİRİLERİ

Hazırlayan:
TUNÇ TAYANÇ

metis

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ *Tunç Tayanç* 11

GUSTAVO ADOLFO BÉCQUER

Rimas 21
Rima

FEDERICO GARCIA LORCA

Uykuda Gezenin Türküsü 25
Romance Sonámbulo

Kayıt Düşürün 33
Poema Memento

Lola Kız 35
La Lola

Uzanmış Bir Kadına Kaside 37
Casida de la mujer tendida

Nişanlanma 39
Desposorio

Gül Kasidesi 41
Casida de la Rosa

Acı Köke Gazel 43
Gacela de la raiz amarga

De Profundis 45
De Profundis

Küçük Ölümün Türküsü 47
Canción de la muerte pequeña

Ağıt 51
Casida del Llanto

Ağıt-Kaside 53

İşeyen Kalabalığın Görünümü 55
Paisaje de la multitud que orina
(*Nocturno de Battery Place*)

Yalnızlık Şiiri 59
Poema de la soleá

Kaçış Gazeli 61
Gacela de la Huida

Karanlık Güvercinler Kasidesi 63
Casida de las Palomas Oscuras

Kuba'lı Zencilerin Türküsü 65
El poeta Llega a la Habana. Son de Negros en Cuba

EZRA POUND

Resim 71
The Picture

Jacopo del Sellaio Üzerine 73
Of Jacopo Del Sellaio

Mezar Yazıtları 75
Epitaphs

Irmak Boyu Tüccarının Karısı: Bir Mektup 77
The River Merchant's Wife: A Letter

WILLIAM SHAKESPEARE

Kral V. Henry, 4. Perde, 3. Sahne.
Bir Savaş Sabahı Demeci 83
King V, Act IV, Scene III, The English Camp

T. S. ELIOT

Oruç Çarşambası 89
Ash Wednesday

B[alachandra]. RAJAN

Eksiksiz Ülke 95
A Perfect Country

SRINIVAS RAYAPROL

Hummadan Ölen 99
The Man Who Died of a Fever

"Yunan Güldestesi" Epigramlarından Dört Mezar Yazıtı 101
Four Epitaphs from the "Greek Anthology"

Notlar 103

Kaynakça 105

SUNUŞ

Bilge Karasu'nun "şiir çevirileri", Bilge Karasu'nun imzasını taşıyan bütün çevirileri, özgün dildeki metinlerle birlikte vermeye yönelik çok daha kapsamlı bir çalışmanın sadece "şiir çevirileri"ni içeren parçasını oluşturmaktadır.

İtiraf edeyim: Internet diye bir şey olmasaydı böylesine bir işe girişmeyi aklımdan bile geçiremezdim. Burada birkaç cümleye sığdırılmaya çalışılan sürecin nasıl zaman ve emek tükettiğini sözcüklerle anlatmanın zor olduğunu düşünüyorum: Önce aranan şiir, öykü, deneme, her neyse özgün adını bulmaya/kestirmeye çalışacaksınız, doğruysa sorun yok, kısa sürede buldunuz demektir; yanlışsa, hele söz konusu olan İngilizce, Fransızca, İspanyolca ve İtalyancadan oluşan dört dil ise, işiniz iş... Hele bir de Türkçe çeviride "dizgi hatası" da varsa -- ki, 1950'li yılların ortasından, yaklaşık 60 yıl öncesinden başlayan bir süreçten ve o günlerdeki "teknoloji"den söz etmekteyim. Tutturamazsanız, metinde geçen özel adlarla yazarın adını vb eşleştirmeler yaparak Internette gezinmeye başlamaktan başka çözüm kalmıyor.

Sözü uzatmanın gereği yok: İki yıla yakın süren yorucu bir süreç sonunda ortaya çıkan ürün –şimdilik sadece şiirlerle sınırlı olsa da– artık gün ışığında, her türlü eleştiriye/katkıya açık.

Değindiğim süreçte, "şiir çevirileri" konusunda değerli katkılarını esirgemeyenleri de burada anmak isterim: Cevat Çapan, *Yenilik*'te yayımlanan (Ağustos 1955) Ezra Pound çevirilerinin hangilerini Bilge Karasu'nun yaptığı bilgisini iletmekte hiç zaman yitirmedi. Arkadaşım Candan Göksenin, *The Atlantic Monthly*'de yayımlandığını öğrendiğim ama ulaşamadığım özgün metinleri kitaba ekleyebilmeme ABD'

den katkıda bulundu; Onur Kaya da Milli Kütüphane'de zaman geçirdi. Faruk Eczacıbaşı, *Vatan'ın San'at Yaprağı*'nı bulabilme umuduyla yaptığım ricaya kayıtsız kalmadı ve Şakir Eczacıbaşı'nın kitapları/dosyaları arasında olup olmadığına baktırma inceliğini gösterdi. Oğuz Onaran, elinde bulunan, daktiloya çekilmiş bir tomar Lorca çevirisini getirdi; içlerinde "Kuba'lı Zencilerin Türküsü" de vardı. Dipnot Yayınları'nın editörü Emirali Türkmen, taramaları Ünal Kendirci'nin yapmasına olanak sağladı; o da metinlerin büyük bölümünü özenle tarayıp bana görece az iş bıraktı.

Hareket noktası, neredeyse Bilge Karasu üzerine yazan herkesin de bir hareket noktası olarak aldığı bir kaynakça: Cemal Güzel'in hazırladığı "Bilge Karasu Kaynakçası".[1] Gerçi Cemal Güzel, söz konusu kaynakçayı nasıl hazırladığını belirtmemişse de, özellikle süreli yayınlarda yayımlanan yazıların künye bilgilerinin yeterince verilememiş olmasından ötürü "Kaynakça"da yer alan bütün kitapları ve yazıları elinden geçir(e)mediği düşünülmektedir; yanılıyorsam, kendisinden peşin peşin özür dilerim. Cemal Güzel'in "Kaynakça"sının biraz daha güncelleştirilmişini de Cem İleri'nin kitabında bulmak mümkündür: *Yazının da Yırtılıverdiği Yer. Bir Bilge Karasu Okuması*.[2] Öte yandan, internet ortamında da Hacettepe Üniversitesi Felsefe Bölümü'nün web sayfasında bir "Bilge Karasu Kaynakçası" yer almaktadır.[3]

---

1. Cemal Güzel, "Bilge Karasu Kaynakçası", *Anadolu Sanat Dergisi* (Özel Sayı) – *Bilge Karasu İçin*, Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Eskişehir, 1996, s. 153-65. Ancak bu Kaynakça'ya temel olan bilgilerin 1974'te Bilge Karasu tarafından hazırlanmış olduğunu da Enis Batur'un şu satırları göstermektedir: "Bilge Karasu 1974'te, kendi eliyle hazırladığı bir 'kaynakça' vermişti bana; başkalarında da bulunduğunu sandığım bu belgeyi ekte yayınlıyorum..." Enis Batur, "Karasu'nun on ikinci kitabı ve ötesi", *Virgül*, Mart 2001, sayı 39, s. 30-31.

2. Metis, İstanbul, Ekim 2007. "Bilge Karasu Kaynakçası", s. 257-66 arasında, "çeviriler" s. 263-66.

3. Bkz. http://www.felsefe.hacettepe.edu.tr/b_karasu/cevirileri.htm; son erişim: 20 Şubat 2013. Kişisel çabaların sonucunda ortaya çıkan ürünlerde hatayı, eksiği, yanlışı bir ölçüde anlıyorum da, bir üniversitenin web sitesinde hatalar, eksikler, yanlışlar gördüğümde bir gerekçe bulmakta doğrusu epey zorlanıyorum. Örnek: Bilge Karasu'nun Machiavelli'den yaptığı çevirinin adı "Fransa Tarihi" değil, "Floransa Tarihi"dir. Örnek: William Faulkner'den Bilge Karasu'nun çevirdiği belirtilen "Kör Nokta"nın *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nin belirtilen sayısında yayımlandığı doğrudur; kü-

Söz konusu kaynakçalar hazırlanırken, yer verilen kaynakların tamamının (ya da tama yakınının) görüldüğü/elle tutulduğu düşünülmemektedir. Bu nedenle de, ilerde sadece çevirilerle ilgili olarak değinilecek olan birtakım eksiklikler, daha da önemlisi biri tarafından yapılan ve diğerleri tarafından da yinelenen hatalar da bulunmaktadır.[4] Elinizdeki çalışmanın öncekilere göre "özgün" olduğunu düşündüğüm yanlarından biri de budur: Burada yer alan bütün metinler tek tek görülmüştür.

çük bir farkla: Öykü William Faulkner'in değildir, Bilge Karasu da öykünün çevirmeni değil yazarıdır. Hadi, web sitesi hazırlanırken söz konusu süreli yayına bakılmadı, diyelim. Ancak en azından dört-beş yıldır güncellenmediği de açıktır. Nereden mi belli: Bkz. *Susanlar* (haz. Serdar Soydan, Metis, İstanbul, 2008, s. 53-59).

4. Örneğin, "15. ölüm yıldönümü nedeniyle Bilge Karasu'nun edebiyatını tanıtmayı amaçlayan..." bir yazıda yer alan şu satırlar, aradan iki yıl geçtikten sonra bir başkası tarafından hiç sorgulanmadan yinelenebilmektedir: "...Türkçe, Bilge Karasu'nun tutkusudur diyebiliriz. Yedi-sekiz yabancı dile hâkimdir, George Eliot'i İngilizceden, Lorca'yı İspanyolcadan, Robert-Grillet'yi Fransızcadan çevirmiştir. Hatta çevirdikleri arasında Çinceden atasözleri bile vardır..." (bkz. Semiha Şentürk, "Kitapsız, kedisiz ve onsuz 15 yıl BİLGE KARASU", http://kitap.milliyet.com.tr/kitapsiz-kedisiz-ve-onsuz-15-yil-bilge-karasu/kitap/haberdetay/20.07.2010/1266164/default.htm; erişim tarihi: 9 Şubat 2013 ve Hakan Atila, "Türk edebiyatı on yedi yıldır 'Bilge'siz...", 14 Temmuz 2012, http://metrosfer.com/turk-edebiyati-on-yedi-yildir-bilgesiz: erişim tarihi: 9 Şubat 2013).

Birinci alıntıda "iki yanlış" bulunmaktadır. Birincisi –ve iki yıl sonra bir başkası tarafından yinelenmiş olanı– Bilge Karasu'nun George Eliot'tan [bir şey] çevirmiş olduğudur. Büyük bir olasılıkla, T. S. Eliot ile George Eliot karıştırılmış olmalıdır.

İkinci "yanlış" ise, "efsane" olan birçok yazarın başına geldiği üzere, "efsane" çevresinde küçük küçük başka efsaneler yaratılmasıdır. Bilge Karasu'nun birçok yabancı dil bildiğine kuşku yoktur; ama bildiği yabancı diller arasında Çincenin bulunduğu konusunda hiçbir bilgi, hatta ipucu bile bulunmamaktadır. Çin atasözlerini çevirmiş olması Çince bildiğini gösteren bir kanıt değildir. Söz konusu metin İngilizceden çevrilmiştir; üstelik hangi kitap olduğunun ipucunu metnin başına koyduğu açıklamada vermiş, Çince bilmediğini de özellikle vurgulamıştır. Nitekim Turan Erol, "ikinci dilden çeviri" konusundaki sorumuza verdiği yazılı yanıtta şöyle demektedir: "[Kaynak dilden çeviri] Bilge'nin çeviride genel olarak prensibiydi. Çeviriyi *orijinal* dilinden yapmayı yeğlerdi. Kafka söz konusu olunca çok hassastı. Ne var ki, kendisi Eski Çin Atasözleri'ni ve Büyük Büyücü'yü aktarmalı bir dilden çevirdiyse de bu durum o dillerin, İngilizce, Fransızca, Almanca, İtalyanca, İspanyolca gibi merkez Avrupa dillerinin dışında olmasının yarattığı bir zorunluluktu. Dolaylı çeviriye mecbur kalmış olabilir..."

Daha önce de belirtildiği üzere, "iz sürme süreci", ister istemez, yayımlanmış çevirilerle sınırlanma durumunda kalmıştır. Bir başka sınırlama daha söz konusudur: Bilge Karasu'nun "çeviren" olarak adının yer almadığı çeviriler. Özellikle *Akis*, *Forum* vb. süreli yayınlarda Bilge Karasu'nun yaptığı ama imzasını atmadığı birtakım çeviriler olduğu yazılanlardan anlaşılmaktadır.

Bu iki sınırlama dışında, belki biraz iddialı olacak ama, Bilge Karasu imzasını taşıyan şiir çevirilerinin neredeyse tamamına ulaşıldığı ve kapsandığı düşünülmektedir. Cümledeki "neredeyse", ne olur ne olmaz diye konmuş bir "ihtiyat payı"dır. Yerli ve yabancı birçok yazarın ölümünden yıllarca sonra yazdıklarının ortaya çıka(rıla)bildiği göz önüne alınacak olursa, böyle bir "ihtiyat payı"nın hoş görülmesi gerekmektedir. Bilge Karasu'nun sıkça yazılarını/çevirilerini yayımlayan süreli yayınların yanı sıra, hiç akla gelmeyecek süreli yayınlarda da ürünlerinin zaman içinde ortaya çıkması hiç de şaşırtıcı olmayacaktır.

Önce de değinildiği üzere, çevirinin, yapılmış olduğu "özgün metin" ile ilişkilendirilmesinde farklı iki boyut söz konusu olmuştur. Birincisi, bütün çevirilerin yapıldığı özgün metinlere ulaşılmış ve gerek metin içinde, gerek kaynakçada gerekli ilişkiler kurulmuştur. İkincisi, Enis Batur'un yapmış olduğu öneri doğrultusunda "iki/çok dilli" bir metin ortaya çıkartabilmek amacıyla, çevirinin yapıldığı dildeki özgün metinlerle birlikte verilmiştir.

"Çeviren: Bilge Karasu", genellikle 1950'li yılların ilk yarısında süreli yayınlarda görünür olmuştur. 1930'da doğduğu düşünülürse, 23 yaşında Lorca'dan yaptığı şiir çevirileriyle zamanın edebiyatla ilgili süreli yayınlarının önde gelenlerinden *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nde

---

5. Salim Şengil (1913 Selanik - 2005 İstanbul), 1947 yılında sadece öykü yayımlamak üzere bir süreli yayın çıkarmaya başlamıştır: *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi* (*SHD*). Zamanla öykünün yanı sıra şiire de sayfalarında yer veren *SHD*, yayınını Temmuz 1957'ye kadar sürdürmüş, bu on yıllık süre içinde, "birinci seri" adı altında 47, "ikinci/yeni seri" adı altında da 66 sayı olmak üzere toplam 113 sayı yayınlanmıştır. Ürünleri sürekli yayımlananlar arasında Attila İlhan'dan Erdal Öz'e, Muzaffer Erdost'tan Orhan Kemal'e kadar birçok imzaya rastlanır. *SHD* ile ilgili olarak bkz. Nuran Özlük, "Seçilmiş Hikâyeler Dergisinin Tanıtımı, Türk Edebiyatına Katkısı ve Sistematik İndeksi", *Turkish Studies*, Cilt 6/2, Bahar 2011, s. 725-818 ve Salim Şengil, *Anılarda Kalan Portreler*, İstanbul: Cem, 1991.

(*SHD*)[5] adını görmeye/göstermeye başlamıştır.[6] 1995'te öldüğü, ulaşılabilen son çevirisinin de *Argos*'ta (Aralık 1990) yayımlandığı düşünülecek olursa, 42 yıllık bir "serüven"dir söz konusu olan.

Şöyle düşünmek yanıltıcı olmayacaktır: Bilge Karasu, 1953 yılında, Federico Garcia Lorca'nın "Toplu Yapıtları"nı (Obras Completas de Federico Garcia Lorca) okumakta ve hoşuna giden şiirleri de çevirmektedir. Böylece Lorca'nın şiirleri birbiri peşi sıra *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nde "çeviren: Bilge Karasu" notuyla yayımlanmaya başlamıştır: İlk çevirdiği olmayabilir; ama ilk yayımlanan "Uykuda Gezenin Türküsü"dür. *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*, başta çizdiği "sadece öykü yayınlama" çizgisinden daha geniş bir yelpazeye dönüşürken 1957'de adını da *Dost*'a çevirmiştir. *Yenilik*'i, *Yeditepe*'yi, *Yücel*'i de unutmamak gerekir; elbette *Türk Dili*'ni de... Öte yandan, Demokrat Parti'nin giderek vaat ettiği demokrasiden uzaklaşma eğilimleri göstermesi karşısında yayınlanmaya başlanan *Forum* ve *Akis* de 1950'li yılların siyaset ağırlıklı olan ama sanat ve kültür yazılarına da yer ayıran süreli yayınları olmuştur. Bunlara, belki de "siyaset" ile "sanat ve kültür"ün arasında bir yerlerde konumlanan, önceleri "sanat ve kültür"e, zamanla da "siyaset"e ağırlık veren *Pazar Postası*'nı da eklemek gerekmektedir. Vatan gazetesinin yayınladığı *Vatan'ın San'at Yaprağı*[7] da eklendiğinde, 1950'li yıllarda Bilge Karasu'nun çevirilerinin yer aldığı süreli yayınlar büyük ölçüde tamamlanmış olmaktadır.

---

6. "Bilge, Türk yazım dünyasında adını ilk kez çevirileri ile duyurdu. Yabancı dil bilgisi gerek bildiği dillerin sayısı, gerek o dillerin kimine hâkimiyeti açısından çevresindeki herkesten daha iyi olduğu bilindiğinden, bu arkadaşları arasında kimseyi şaşırtmadı. Ama o, ilk çevirisi ile bile, Türkçeyi kullanma ile dikkati çekti..." Bkz. İffet Aslan, "Bende Yaşayan Bilge", *Anadolu Sanat Dergisi*, *a.g.s.*, s. 5-16 içinde, s. 9.

7. *Vatan* gazetesi, 26 Temmuz 1953'ten başlayarak, her Pazar, "Pazar İlavesi"nin içinde "Vatan'ın San'at Yaprağı" adı altında edebiyata ve sanata iki sayfa ayırır. "Hazırlayanlar", Tunç Yalman, Oktay Akbal, Şakir Eczacıbaşı, Özcan Ergüder ve Özer Esen olarak yer alır alttaki küçük "künye"de.

"Yaprak", 17 Ocak 1954'ten sonra "Sayfa"ya döner: "Vatan'ın Sanat Sayfası"dır artık adı ve iki sayfa bir sayfaya inmiştir. 26 Haziran 1955'de "Yaprak", "Sayfa" gibi "bağımsızlık" anlatan nitelemelerin yerini "Sanat ve Edebiyat" alır; kapladığı alan da sayfanın yaklaşık üçte ikisine inmiş, sayfanın gerisini "Tarzan" ele geçirmiştir. "Tarzan" zamanla yanına "Hoş Memo"yu da alır ve "San'at Yaprağı"ndan "Sanat Sayfası"na, oradan da "Sanat ve Edebiyat"a geçen bir "serüven" noktalanmış olur.

Önce Federico Garcia Lorca'nın, İspanyolcadan çevirdiği dört şiiri, 1953 yılı içinde *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nde yayımlanırlar: "Uykuda Gezenin Türküsü", "Kayıt Düşürün", "Lola Kız", "Nişanlanma". Araya *Yeditepe*'de yayımlanan "Uzanmış Bir Kadına Kaside" sıkışır.

Forum ile birlikte Bilge Karasu'nun çevirileri de şiir, öykü ve romandan eleştiriye, sanat tarihine, felsefeye, bilime doğru bir evrilme gösterecek, bu eğilim 1960'lı yıllarda daha da belirginleşecek, özellikle ilk "göz ağrısı" olan şiir çevirilerine neredeyse hiç rastlanmayacaktır.

Bilge Karasu'nun "şiir çevirileri"nin yedi şairden yaptığı çevirilerle sınırlı kaldığı görülmekle birlikte, birer şiirini çevirdiği Gustavo Adolfo Bécquer, Shakespeare, T. S. Eliot, Balachandra Rajan ile Srinivas Rayaprol, hatta birkaç şiirini çevirmiş olduğu Ezra Pound da bir yana bırakılacak olursa, şiir çevirmeye ayırdığı zamanın, verdiği emeğin büyük bölümünün Federico Garcia Lorca üzerinde yoğunlaştığı açıktır. Gerçi, 1950'li yılların edebiyatla ilgili süreli yayınları tarandığında, o yıllarda Lorca'nın şiirlerine "özel" bir ilgi olduğu da gözlemlenmektedir; Lorca çevirilerinin altında birçok tanınmış imzaya rastlamak olasıdır.[8] Aynı gözlem, bir ölçüde, Ezra Pound ile T. S. Eliot için de geçerlidir.

Öte yandan, Shakespeare bir yana bırakıldığında, Becquer, Rajan ve Rayaprol'un o yıllarda, hatta şimdi de, Türkiye'de yeterince tanındıklarını söylemek olası değildir.[9]

---

8. Lorca, aynı şiirin değişik kişiler tarafından yapılan çevirilerinin karşılaştırılması için elverişli bir kaynak oluşturmaktadır.

9. Gustavo Adolfo Becquer'in şiirlerinin çevirileri 2000'li yılların başında kitaplaşmıştır (*Karanlık Köşedeki Arp. Rimalar*, çev. Ayşe Nihal Akbulut, İstanbul: Alkım Kitabevi, 2004; *Kafiyeler*, İstanbul: Multilingual Yabancı Dil Yayınları, 2006. Ayrıca bkz. forum.tabut.net/topic/82865-gustavo-adolfo-becquer: Erişim tarihi: 4 Mayıs 2013). Balachandra Rajan ise, şiirlerinden çok *Emperyalizmin 7 Rengi* (Elizabeth Sauer ile birlikte, çev. Eda Özgül, İstanbul: Küre, 2006) adlı kitabı ile bilinmektedir.

ŞİİR ÇEVİRİLERİ

GUSTAVO ADOLFO BÉCQUER

RIMA XXI

–¿Qué es poesía?, dices mientras clavas
en mi pupila tu pupila azul,
¡Qué es poesía! ¿Y tú me lo preguntas?
Poesía... eres tú.

RIMA XXXVIII

Los suspiros son aire y van al aire.
Las lágrimas son agua y van al mar.
Dime, mujer, cuando el amor se olvida,
¿sabes tú adónde va?

RIMA XLIX

Alguna vez la encuentro por el mundo,
y pasa junto a mí;
y pasa sonriéndose, y yo digo:
–¿Cómo puede reír?
Luego asoma a mi labio otra sonrisa,
máscara del dolor,
y entonces pienso: –Acaso ella se ríe,
como me río yo.

Rimas[1]

XXI

–Şiir ne ki? – diyorsun, mavi
gözlerini gözlerime mıhlarken.
Şiir ne mi? Soracak mıydın sen de?
Şiir... sensin ya!...

XXXVIII

Havadır iç çekişleri, havaya karışır.
Sudur gözyaşları, denize karışır.
Söyle, kadınım, Aşk unutulduğunda
bilir misin, nereye karışır?

XLIX

Kalabalığın içinde görürüm onu arada bir
yanımdan geçer,
gülümser de geçerken, düşünürüm: –Nasıl?
gülebiliyor ki? derim.
Arkasından benim de dudağım kıvrılıverir,
gülümserim
acıyla alay eder gibi,
düşünürüm o zaman: –Ya o da, derim, ya o da,
benim gibi gülüyorsa?...

➤ Pazar İlavesi, Vatan'ın San'at Yaprağı, *Vatan*, 11 Ekim 1953.

FEDERICO GARCIA LORCA

Romance Sonámbulo

Verde que te quiero verde.
Verde viento. Verdes ramas.
El barco sobre la mar
y el caballo en la montaña.
Con la sombra en la cintura
ella sueña en su baranda,
verde carne, pelo verde,
con ojos de fría plata.
Verde que te quiero verde.
Bajo la luna gitana,
las cosas la están mirando
y ella no puede mirarlas.

Verde que te quiero verde.
Grandes estrellas de escarcha,
vienen con el pez de sombra
que abre el camino del alba.
La higuera frota su viento
con la lija de sus ramas,
y el monte, gato garduño,
eriza sus pitas agrias.
¿Pero quién vendrá? ¿Y por dónde...?
Ella sigue en su baranda,
verde carne, pelo verde,
soñando en la mar amarga.

Uykuda Gezenin Türküsü[2]

Yeşil isterim seni, yeşil...
Yel, yeşil. Yeşil dallar.
Tekne, süzülür suda
At dağın doruğunda.
Belinde, hayâlleri,
Kız dalar balkonunda,
Teni yeşil, yeşil saçı,
Gözü soğuk, gümüşten.
Yeşil istedim seni.
Işığında oynak ayın
Bakar her şey bu kıza,
Bakar onlar, bu bakamaz.

Yeşil isterim seni, yeşil...
Koca, parlak yıldızlar
Dalgın balıklarla gelir
Şafak yolunu açan.
İncir, yelleri takmış,
Dallarının ucuna;
Tepe dikilmiş durur.
Hırçın kediler gibi.
Kim gelecek ama, hem nereden?
Balkonunda durur kız
Teni yeşil, yeşil saçı
Denizin acısında hayâllerine dalmış...

Compadre, quiero cambiar
mi caballo por su casa,
mi montura por su espejo,
mi cuchillo por su manta.
Compadre, vengo sangrando,
desde los puertos de Cabra.
Si yo pudiera, mocito,
ese trato se cerraba.
Pero yo ya no soy yo,
ni mi casa es ya mi casa.
Compadre, quiero morir
decentemente en mi cama.
De acero, si puede ser,
con las sábanas de holanda.
¿No ves la herida que tengo
desde el pecho a la garganta?
Trescientas rosas morenas
lleva tu pechera blanca.
Tu sangre rezuma y huele
alrededor de tu faja.
Pero yo ya no soy yo,
ni mi casa es ya mi casa.
Dejadme subir al menos
hasta las altas barandas,
¡dejadme subir!, dejadme
hasta las verdes barandas.
Barandales de la luna
por donde retumba el agua.

–Arkadaş gel değişelim
Atımla evini,
Koşumumla aynanı,
Bıçağımla örtünü.
Arkadaş, kanlar içindeyim,
Geldim ta Cabra kapılarından.
–Olaydı oğlum, olaydı,
Yapar, bitirirdik işi.
Ama ben, ben değilim artık,
Evim de artık evim değil.
–Arkadaş, yatağımda
Ölmek isterdim namusumla.
Karyola çelikten olsun
Çarşaflar da ketenden...
Görüyorsun yaramı
Boydan boya açılmış.
–Yüzlercesi esmer gülün;
Süsler ak kefenini.
Kanın kokulu, kaynar
Urbanın içinde.
Ama ben, ben değilim artık
Evim de evim değil.
–Bırakın da tırmanayım
Hiç değilse, balkonlara:
Bırakın tırmanacağım, bırakın
O yeşil balkonlara!
Kat kat ay ışığında
Sular dökülür durur.

Ya suben los dos compadres
hacia las altas barandas.
Dejando un rastro de sangre.
Dejando un rastro de lágrimas.
Temblaban en los tejados
farolillos de hojalata.
Mil panderos de cristal,
herían la madrugada.

Verde que te quiero verde,
verde viento, verdes ramas.
Los dos compadres subieron.
El largo viento, dejaba
en la boca un raro gusto
de hiel, de menta y de albahaca.
¡Compadrel ¿Dónde está, dime?
¿Dónde está tu niña amarga?
¡Cuántas veces te esperó!
¡Cuántas veces te esperara,
cara fresca, negro pelo,
en esta verde baranda!

Çıkıyor iki ahbap
O balkonlara doğru.
Peşlerinde bir yol kan;
Peşlerinde gözyaşı.
Damlarda titriyordu
Işıcığı kandillerin.
Binlerce billûr, keskin,
Şafağı, yaralıyordu.

Yeşil isterim seni, yeşil...
Yel, yeşil. Yeşil dallar.
Onlar hâlâ çıkıyordu...
Koca rüzgâr bırakıyordu
Ağızlarda tadını
Öd'ün, nane ile fesleğen'in.
Arkadaş! Söyle bana,
Nerede acı kızın?
Nasıl beklerdi seni!
Ne de bekledi seni!
Yüzü taze, saçı kara,
Bu yeşil balkonlarda.

Sobre el rostro del aljibe
se mecía la gitana.
Verde carne, pelo verde,
con ojos de fría plata.
Un carámbano de luna
la sostiene sobre el agua.
La noche se puso íntima
como una pequeña plaza.
Guardias civiles borrachos
en la puerta golpeaban.
Verde que te quiero verde.
Verde viento. Verdes ramas.
El barco sobre la mar.
Y el caballo en la montaña.

Sarnıcın kenarında;
Durmuş Çingene kadın.
Teni yeşil, yeşil saçı,
Gözü soğuk, gümüşten.
Ay ışığı bir kıymık
Tutunmuş ona suda.
Gece, insanı sarar
Küçük meydanlar gibi.
Sarhoş bekçileri şehrin
Sızmış kapı dibine.
Yeşil istedim seni...
Yel, yeşil; yeşil dallar.
Tekne süzülür suda
At dağın doruğunda.

➤ *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*, Mart 1953, Sayı 14, s. 22-23.

Poema Memento

Cuando yo me muera,
enterradme con mi guitarra
bajo la arena.

Cuando yo me muera,
entre los naranjos
y la hierbabuena.

Cuando yo me muera,
enterradme si queréis
en una veleta.

¡Cuando yo me muera!

Kayıt Düşürün

Öldüğümde gömün beni
Meydanın kumlarına
Yanımdaki sazımla.

Öldüğümde,
Portakallarla
Nanelerin arasında.

Öldüğümde, isterseniz,
Bir fırıldakla beni
Savuruverin havaya.

Öldükten sonra!

➤ *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*, Nisan 1953, Sayı 15, s. 38.

La Lola

Bajo el naranjo lava
pañales de algodón.
Tiene verdes los ojos
y violeta la voz.

¡Ay, amor,
bajo el naranjo en flor!

El agua de la acequia
iba llena de sol,
en el olivarito
cantaba un gorrión.

¡Ay, amor,
bajo el naranjo en flor!

Luego, cuando la Lola
gaste todo el jabón,
vendrán los torerillos.

¡Ay, amor,
bajo el naranjo en flor!

Lola Kız

Yıkayor pamuklu bezleri
Portakalın altında.
Gözleri yeşil,
Menekşe sesi.

Oy aşk, oy!
Çiçek açmış portakalın altında!

Arkın suyu akıyordu
Sürükleyerek güneşi,
Zeytinliğin içindeyse,
Bir serçe ötüyordu.

Oy aşk, oy!
Çiçek açmış portakalın altında!

Daha sonra da Lola kız
Sabununu bitirince,
Boğa güreşçileri
Gelecek yanına.

Oy aşk, oy!
Çiçek açmış portakalın altında!

➤ *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*, Haziran 1953, Sayı 17, s. 30.

Casida de la mujer tendida

Verte desnuda es recordar la tierra.
La tierra lisa, limpia de caballos.
La tierra sin un junco, forma pura
cerrada al porvenir: confín de plata.

Verte desnuda es comprender el ansia
de la lluvia que busca débil talle,
o la fiebre del mar de inmenso rostro
sin encontrar la luz de su mejilla.

La sangre sonará por las alcobas
y vendrá con espada fulgurante,
pero tú no sabrás dónde se ocultan
el corazón de sapo o la violeta.

Tu vientre es una lucha de raíces,
tus labios son un alba sin contorno.
Bajo las rosas tibias de la cama
los muertos gimen esperando turno.

Uzanmış Bir Kadına Kaside

Seni çıplak görmek, toprağı anmak demek...
Toprak, dümdüz uzanan, atların çiğnemediği,
Sürüp yeşertmediğim, salt biçim olan toprak;
O gümüşten sınıra, geleceğe, kapalı...

Seni çıplak görmek, anlamaktır tutkusunu
İnce bir bel arayan yağmurun.
Yahut, yanağının aydınlığını bulamıyan
Koca denizin yanıp tutuşmasını.

Kanlar uğuldayacak yataklarda,
Ateşten kılıçlarla gelecek;
Bilmeyeceksin ama nerede gizlendiğini
Kurbağa yüreğinin, mor menekşeciğin.

Kökler birbirine girmiş karnında;
Dudaklarını, bir gündoğusu, sınırsız.
Yatağın ılık güllerinin altında
Bekliyor sırasını ölüler, gamsız.

➤ *Yeditepe*, 1 Ağustos 1953, Sayı 42, s. 8.

Desposorio

Tirad ese anillo
al agua.
(La sombra apoya sus dedos
sobre mi espalda.)
Tirad ese anillo. Tengo
más de cien años. ¡Silencio!
¡No preguntadme nada!
Tirad ese anillo
al agua.

Nişanlanma

Atın şu yüzüğü
suya,
(Karanlığın parmakları
geziniyor sırtımda)
Atıverin şu yüzüğü. Yaşım
yüzü aşmış. Susun!
İstemeyin bir şey benden!
Atın şu yüzüğü
suya.

➤ *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*, Kasım 1953, Sayı 22, s. 38.

Casida de la Rosa

La rosa
no buscaba la aurora:
Casi eterna en su ramo
buscaba otra cosa.

La rosa
no buscaba ni ciencia ni sombra:
Confín de carne y sueño
buscaba otra cosa.

La rosa
no buscaba la rosa:
Inmóvil por el cielo
¡buscaba otra cosa!

Gül Kasidesi

Gülün istediği
Değildi şafak;
Dalının üstünde, ölümsüzcesine
Bir başkaydı aradığı.

Gülün istediği
Bilgi değildi, gölge değildi;
Uykuyla ten sınırında
Bir başkaydı aradığı.

Gülün istediği
Gül değildi;
Göklerde, durgun,
Bir başkaydı aradığı!

➤ *Yeditepe*, 1 Aralık 1953, Sayı 50, s. 5.

Gacela de la raíz amarga

Hay una raíz amarga
y un mundo de mil terrazas.

Ni la mano más pequeña
quiebra la puerta del agua.

¿Dónde vas, adónde, dónde?
Hay un cielo de mil ventanas
–batalla de abejas lívidas–
y hay una raíz amarga.

Amarga.

Duele en la planta del pie,
el interior de la cara,
y duele en el tronco fresco
de noche recién cortada.

¡Amor, enemigo mío,
muerde tu raíz amarga!

Acı Köke Gazel

Bir kök var, acı.
Bir dünya var bin katlı.

Ellerin en küçüğü bile
Dağıtamaz suyun kapısını.

Nereye gidersin? nereye? nereye?
Bir gök var, penceresi binlerce,
–soluk yüzlü arıların kavgası–
Bir kök var sonra, acı.

Acı.

Tabanında acısı,
Yüzünün içinin,
Geceden yeni kopmuş
Gövdesinde sancısı.

Hey aşk, düşmanım benim,
Isırır acı kökünü!

➤ *Yeditepe*, 1 Aralık 1953, Sayı 50, s. 5.

De Profundis

Los cien enamorados
duermen para siempre
bajo la tierra seca.
Andalucía tiene
largos caminos rojos.
Córdoba, olivos verdes
donde poner cien cruces
que los recuerden.
Los cien enamorados
duermen para siempre.

De Profundis

Yüzü de âşıkların
Uyur uyanmayasıya
Kara toprağın altında.
Endülüsün, kırmızı,
Geniş yolları vardır.
Kurtubanın, yeşil zeytinlikleri,
Yüz haç konur oraya
Anmak için onları.
Yüzü de âşıkların
Uyur uyanmayasıya.

➤ *Yeditepe*, 15 Şubat 1954, Sayı 55, s. 7.

Canción de la muerte pequeña

Prado mortal de lunas
y sangre bajo tierra.
Prado de sangre vieja.

Luz de ayer y mañana.
Cielo mortal de hierba.
Luz y noche de arena.

Me encontré con la muerte.
Prado mortal de tierra.
Una muerte pequeña.

El perro en el tejado.
Sola mi mano izquierda
atrave saba montes sin fin
de flores secas.

Küçük Ölümün Türküsü

Ölümlü kırı ayışığının,
kanlı, toprağın altı.
Eski kanların kırı.

Dünün, yarının ışığı.
Otun ölümlü göğü.
Işığıyla gecesi meydanların.

Ölüm kırımım oldu.
Ölümlü kırı toprağın.
Küçük ölümün biri.

Köpek damın üstünde.
Yalnız sol elim tarar
dağ gibi yığınları
kurumuş çiçeklerden.

Catedral de deniza.
Luz y noche de arena.
Una muerte pequeña.

Una muerte y yo un hombre.
Un hombre solo, y ella
una muerte pequeña.

Prado mortal de luna.
La nieve gime y tiembla
por detrás de la puerta.

Un hombre, ¿y qué? Lo dicho.
Un hombre solo y ella.
Prado, amor, luz y arena.

Bir kül katedrali.
Işığıyla gecesi meydanların.
Küçük ölümün biri.

Ölümün biri işte, bense bir insan.
Yalnız bir insanım ben, o da
Küçük ölümün biri.

Ölümlü kırı toprağın.
Kar inleyip titriyor
arkasında kapının.

Bir insan mı, ne mi olurmuş? Dedim ya
Yalnız bir insanla, O.
Kırla aşk, ışıkla meydan

➤ *Yeditepe*, 15 Şubat 1954, Sayı 55, s. 7.

Casida del Llanto

He cerrado mi balcón
por que no quiero oír el llanto
pero por detrás de los grises muros
no se oye otra cosa que el llanto.

Hay muy pocos ángeles que canten,
hay muy pocos perros que ladren,
mil violines caben en la palma de mi mano.

Pero el llanto es un perro inmenso,
el llanto es un ángel inmenso,
el llanto es un violín inmenso,
las lágrimas amordazan al viento,
no se oye otra cosa que el llanto.

Ağıt

Örttüm pencerelerimi
ağıtı dinlemek istemem,
gene de boz duvarların arkasından
ağıttan başka bir şey duymam.

Pek azdır meleklerin şarkı söyleyeni,
pek azdır köpeklerin havlayanı,
bir avucumun içine binlerce keman sığar.

Ağıt ama, bir köpek, koskocaman,
ağıt, bir melek, koskocaman
ağıt bir keman, koskocaman
rüzgarı kemiriyor gözyaşları
başka bir şey duyulmuyor, ağıttan.

➤ Pazar İlavesi, Vatan'ın Sanat Sayfası, *Vatan*, 8 Mayıs 1955.

Ağıt-Kaside[3]

Örttüm pencerelerimi
istemediğimden işitmek ağıdı,
gene de boz duvarların ardından
başka bir şey duyulmaz ağıttan.

Şarkı söyleyecek pek az melek var,
havlayacak pek az köpek var,
bin tane keman sığar avucumun içine.

Ama ağıt kocaman bir köpek,
ağıt kocaman bir melek
ağıt kocaman bir keman, ağzını tıkıyor gözyaşları rüzgarın
ağıttan başka da bir şey duyulmaz.

➤ *Yenilik*, Ekim 1955, Sayı 34, s. 66.

Paisaje de la multitud que orina
(Nocturno de Battery Place)

Se quedaron solos:
aguardaban la velocidad de las últimas bicicletas.
Se quedaron solas:
esperaban la muerte de un niño en el velero japonés.
Se quedaron solos y solas,
soñando con los picos abiertos de los pájaros agonizantes,
con el agudo quitasol que pincha
al sapo recién aplastado,
bajo un silencio con mil orejas
y diminutas bocas de agua
en los desfiladeros que resisten
el ataque violento de la luna.
Lloraba el niño del velero y se quebraban los corazones
angustiados por el testigo y la vigilia de todas las cosas
y porque todavía en el suelo celeste de negras huellas
gritaban nombres oscuros, salivas y radios de níquel.
No importa que el niño calle cuando le clavan el último alfiler,
ni importa la derrota de la brisa en la corola del algodón,
porque hay un mundo de la muerte con marineros
definitivos
que se asomarán a los arcos y os helarán por detrás de los
árboles.

İşeyen Kalabalığın Görünümü[4]

Erkekler yalnız kaldı;
Son geçen bisikletlerin hızını gözlüyorlardı.
Kadınlar yalnız kaldı;
Japon yelkenlisinde bir çocuğun ölmesini bekliyorlardı.
Erkeklerle kadınlar yalnız kaldılar;
Cançekişen kuşların açık gagalarıyla, düşlere dalarak,
Yeni çiğnenmiş kurbağayı
Delip geçen sivri şemsiyeleriyle
Güdük su ağızlarının altında
Bin kulaklı bir sessizliğin,
Ayın şiddetli saldırışına
Direnen dar sokaklarda.
Ağlıyordu yelkenlideki çocuk, yürekler paralanıyordu,
Her şeyin tanıklığından, uyanıklığından kaygılı
Hâlâ kara kara işlerin kaldığı göksel kaldırımlarda da
Karanlık adlar, nikel ışınlarla tükürükler haykırıp durduğu için,
Son iğneyi çaktıklarında susması önemli değil çocuğun,
Pamuk taçyapraklarında yelin rotası da önemli değil
Bir ölüm dünyası vardır çünkü, kendilerini kemer altlarında
gösteriverecek,
Ağaçların arkasında kanınızı donduracak, değişmeyecek
denizcileri olan.

Es inútil buscar el recodo
donde la noche olvida su viaje
y acechar un silencio que no tenga
trajes rotos y cáscaras y llanto,
porque tan solo el diminuto banquete de la araña
basta para romper el equilibrio de todo el cielo.

No hay remedio para el gemido del velero japonés,
ni para estas gentes ocultas que tropiezan con las esquinas.
El campo se muerde la cola para unir las raíces en un punto
y el ovillo busca por la grama su ansia de longitud insatisfecha.
¡La luna! Los policías. ¡Las sirenas de los transatlánticos!
Fachada de orín, de humo, anémonas; guantes de goma.
Todo está roto por la noche,
abierta de piernas sobre las terrazas.
Todo está roto por los tibios caños
de una terrible fuente silenciosa.
¡Oh gentes! ¡Oh mujercillas! ¡Oh soldados!
Será preciso viajar por los ojos de los idiotas,
campos libres donde silban las mansas cobras de alambradas,
paisajes llenos dė sepulcros que producen fresquísimas
manzanas,
para que venga la luz desmedida
que temen los ricos detrás de sus lupas,
el olor de un solo cuerpo con la doble vertiente de lis y rata
y para que se quemen estas gentes que pueden orinar
alrededor de un gemido
o en los cristales donde se comprenden las olas nunca
repetidas.

Boştur aramak yolda, gecenin
Yolculuğunu unuttuğu girintiyi.
Pusuda beklemek, paçavrasız,
Kabuksuz, ağıtsız bir sessizliği,
Örümceğin minicik şöleni bile çünkü
Bütün göğün dengesini bozmaya yeter.

Ne japon yelkenlisindeki iniltiye çare bulunur,
Ne de dörtyol ağızlarında ayağı takılan bu gizli kapaklı
adamlara.
Kökleri hep bir yere toplamak için kuyruğunu ısırır kır,
Otların arasında sürü, doyundurulmamış, uzanmak özlemini
arar.
Ayışığı; Polis memurları; Transatlantik düdükleri;
Kıldan, dumandan ev yüzleri: şakayıklar, çamsakızı eldivenler.
Gece içinde her şey kırık, her şey yırtık,
Sessiz, korkunç bir çeşmenin.
Ey baylar; Ey kadıncıklar; Ey askerler;
Budalaların gözlerinde yolculuk etmek gerekecek,
Gözü kamaşmış uysal kobraların tısladığı açık alanlarda,
En serin elmaları üreten kurganlarla dolu topraklarda,
Gelsin diye ölçüsüz ışık,
Korktuğu varlıklıların büyüteçlerinin arkasında,
Bir yanı zambak bir yanı fare bir tek vücudun kokusu,
Bir iniltinin çevresinde işeyebilen bu kalabalığın yanması için;
Yahut hiç tekrarlanmayan dalgaların yuvarlandığı ince
kadehler içinde.

➤ *Yenilik*, Ekim 1955, Sayı 34, s. 67-68.

Poema de la soleá

A Jorge Zalamea

Tierra seca,
tierra quieta
de noches
inmensas.

(Viento en el olivar,
viento en la sierra.)

Tierra
vieja
del candil
y la pena.
Tierra
de las hondas cisternas.
Tierra
de la muerte sin ojos
y las flechas.

(Viento por los caminos.
Brisa en las alamedas.)

Yalnızlık Şiiri

Jorge Zalamea'ya

Kuru toprağı,
Dingin toprağı
Uçsuz bucaksız
Gecelerin.

(Zeytinlikte yel eser
Sıradağda yel eser.)

Kandille
Acının
Eskimiş
Toprağı.
Derin sarnıçlar
Toprağı.
Kara gözlü ölümün
Okların
Toprağı

(Yollarda yeller eser
Kavaklıklarda meltem.)

➤ *Türk Dili*, Mart 1959, c. VIII, Sayı 90, s. 332.

Gacela de la huida

A mi amigo Miguel Pérez Ferrero

Me he perdido muchas veces por el mar
con el oído lleno de flores recién cortadas,
con la lengua llena de amor y de agonía.
Muchas veces me he perdido por el mar,
como me pierdo en el corazón de algunos niños.

No hay noche que, al dar un beso,
no sienta la sonrisa de las gentes sin rostro,
ni hay nadie que, al tocar un recién nacido,
olvide las inmóviles calaveras de caballo.

Porque las rosas buscan en la frente
un duro paisaje de hueso
y las manos del hombre no tienen más sentido
que imitar a las raíces bajo tierra.

Como me pierdo en el corazón de algunos niños,
me he perdido muchas veces por el mar.
Ignorante del agua voy buscando
una muerte de luz que me consuma.

Kaçış Gazeli

Dostum Miguel Pérez Ferrero'ya

Nice nice yitirdim kendimi denizlerde
kulaklarım yeni koparılmış çiçeklerle dolu
dilim sevgiyle, sonsuz acıyla dolu.
Yitirdim nice nice kendimi denizlerde,
yitirdiğim gibi gönlünde birtakım çocukların.

Bir gece olsun yoktur, bir öpücük verildiğinde
yüzü silik insanların gülümseyişi duyulmasın,
bir kişi olsun yoktur, yeni doğmuş bir çocuğa dokunduğunda
atların kımıltısız kafataslarını unutsun.

Çünkü güller arar alınlarda
sert bir kemik çevren,
insan ellerinin de başka bir anlamı yoktur
toprağın altındaki köklere öykünmekten.

Yitirdiğim gibi kendimi gönlünde birtakım çocukların,
nice nice yitirdim kendimi denizlerde,
suyu bilmezliğimle arayıp duruyorum
beni yakıp tüketecek ışıklı bir ölümü.

➤ *Dost*, Mayıs 1966, s. 4.

Casida de las Palomas Oscuras

A Claudio Guillén

Por las ramas del laurel
van dos palomas oscuras.
La una era el sol,
la otra la luna.
"Vecinitas", les dije,
"¿dónde está mi sepultura?"
"En mi cola", dijo el sol.
"En mi garganta", dijo la luna.
Y yo que estaba caminando
con la tierra por la cintura
vi dos águilas de nieve
y una muchacha desnuda.
La una era la otra
y la muchacha era ninguna.
"Aguilitas", les dije,
"¿dónde está mi sepultura?"
"En mi cola", dijo el sol.
"En mi garganta", dijo la luna.
Por las ramas del laurel
vi dos palomas desnudas.
La una era la otra
y las dos eran ninguna.

Karanlık Güvercinler Kasidesi

Claudio Guillén'e

Defnenin dalları arasında
geziyor iki karanlık güvercin.
Güneşti biri
ay öbürü.
"Komşucuklar", dedim onlara,
"nerede mezarım benim?"
"Kuyruğumda", dedi güneş.
"Boğazımda", dedi ay.
Bense yürüyüp giderken
yeryüzünü belime dolamış
kardan iki kartal gördüm
çıplak bir kızla birlikte.
Biri öbürüydü
kızsa hiçbiri.
"Kartalcıklar", dedim onlara,
"nerede mezarım benim?"
"Kuyruğumda", dedi güneş.
"Boğazımda", dedi ay.
Defnenin dalları arasında
gördüm iki çıplak güvercin.
Biri öbürüydü
ikisiyse hiçbiri.

➤ *Dost*, Temmuz 1966, s. 13.

Son de Negros en Cuba

Cuando llegue la luna llena
iré a Santiago de Cuba,
iré a Santiago,
en un coche de agua negra.
Iré a Santiago.
Cantarán los techos de palmera.
Iré a Santiago.
Cuando la palma quiere ser cigüeña,
Iré a Santiago.
Y cuando quiere ser medusa el plátano,
iré a Santiago.
Con la rubia cabeza de Fonseca.
iré a Santiago.
Y con la rosa de Romeo y Julieta
Iré a Santiago.
Mar de papel y plata de moneda.
Iré a Santiago.
¡Oh Cuba! ¡Oh ritmo de semillas secas!
Iré a Santiago.
¡Oh cintura caliente y gota de madera!
Iré a Santiago.
¡Arpa de troncos vivos, caimán, flor de tabaco!
Iré a Santiago.
Siempre he dicho que yo iría a Santiago
en un coche de agua negra.
Iré a Santiago.

Kuba'lı Zencilerin Türküsü[5]

Gelsin ayın ondördü
Kuba Santiago'suna gideceğim.
Santiago'ya gideceğim.
Binip kara sulardan bir arabaya.
Santiago'ya gideceğim.
Türkü söyliyecek hurma dalı çatılar
Santiago'ya gideceğim.
Hurma ağacı leylek olmak istediğinde
Santiago'ya gideceğim.
Muzlar denizanası olmak istediğinde.
Santiago'ya gideceğim.
Altın başıyla Fonseca'nın.
Santiago'ya gideceğim.
Gül fidanıyla Romeo ile Juliet'in.
Santiago'ya gideceğim.
Kağıt denizi, akça gümüşü.
Santiago'ya gideceğim.
Oy Kuba! Kuru tohum uyumu oy!
Santiago'ya gideceğim.
Oy! Sıcacık bir bel, bir ağaç damlası.
Santiago'ya gideceğim.
Diri gövdeler harpası, timsah, tütün çiçeği.
Santiago'ya gideceğim.
Her zaman söyledim kara sulardan bir arabaya binip
Santiago'ya gideceğim.
Santiago'ya gideceğim.

Brisa y alcohol en las ruedas,
iré a Santiago.
Mi coral en la tiniebla,
iré a Santiago.
El mar ahogado en la arena,
iré a Santiago,
calor blanco, fruta muerta,
iré a Santiago.
¡Oh bovino frescor de cañavera!
¡Oh Cuba! ¡Oh curva de suspiro y barro!
Iré a Santiago.

Tekerleklerinde ince bir yelle ispirto.
Santiago'ya gideceğim.
Mercan ağacım karanlıkta.
Santiago'ya gideceğim.
Kumlarda boğulmuş deniz.
Santiago'ya gideceğim.
Ak sıcak. Ölü yemiş.
Santiago'ya gideceğim.
Oy! Sazların sığırıl serinliği.
...
Santiago'ya gideceğim.

➤ Yayımlanmamış bir çeviridir.

EZRA POUND

The Picture

The eyes of this dead lady speak to me,
For here was love, was not to be drowned out.
And here desire, not to be kissed away.
The eyes of this dead lady speak to me.

Resim[6]

Toprak olmuş bu kadının gözleriyle söyleşirim.
Aşk vardı burada çünkü, söndürülmez bir susuzluk.
Burada istek vardı, öpüşlere kanmayan.
Toprak olmuş bu kadının gözleriyle söyleşirim.

➤ *Yenilik,* Ağustos 1955, Sayı 32, s. 25.

Of Jacopo Del Sellaio

This man knew out the secret ways of love,
No man could paint such things who did not know.
And now she's gone, who was his Cyprian,
And you are here, who are "The Isles" to me.

And here's the thing that lasts the whole thing out:
The eyes of this dead lady speak to me.

Jacopo del Sellaio Üzerine

Biliverdi bu adam gizlisini aşkların,
Bilmese çizemezdi bütün bu çizdiklerini.
Artık yitirdi onu, o Kıbrıslısını.
Sense buradasın, bana, "Adalar"ı getiren.

Karşımda işte bütün bunlardan arta kalan.
Toprak olmuş bu kadının gözleriyle söyleşirim.

➤ *Yenilik*, Ağustos 1955, Sayı 32, s. 26 (Cevat Çapan'la birlikte).

Epitaphs

Fu I
Fu I loved the high cloud and the hill,
Alas, he died of alcohol.

Li Po
And Li Po also died drunk.
He tried to embrace a moon
In the Yellow River.

Mezar Yazıtları

Fu I
Severdi Fu I tepeleri, yüksekteki bulutu,
Ne çare, ölümü gene de içkiden oldu

Li Po
Li Po da esrik öldü,
Kucaklamak isteyip
Sarı Irmaktaki ayı.

➤ *Yenilik,* Ağustos 1955, Sayı 32, s. 26 (Cevat Çapan'la birlikte).

The River Merchant's Wife: A Letter

While my hair was still cut straight across my forehead
I played about the front gate, pulling flowers.
You came by on bamboo stilts, playing horse;
You walked about my seat, playing with blue plums.
And we went on living in the village of Chokan:
Two small people, without dislike or suspicion.

At fourteen I married My Lord you.
I never laughed, being bashful.
Lowering my head, I looked at the wall.
Called to, a thousand times, I never looked back.

At fifteen I stopped scowling,
I desired my dust to be mingled with yours
Forever and forever and forever.
Why should I climb the lookout?

Irmak Boyu Tüccarının Karısı: Bir Mektup[7]

Alnımın üzerinde saçım dümdüz kesilirdi daha,
Oynardım sokak kapısının önünde, çiçek dererdim.
Bambu sırıklarına binmiş gelirdin, atlılar gibi,
Dört dönerdin yöremde, mürdüm erikleriyle oynardın.
Chokan köyünde yaşayıp gidiyorduk işte:
İki küçük çocuktuk, sevgiden gayrısını bilmeyen.

On dördünde vardım sana, Efendim benim.
Gülemezdim karşında, sıkılgandım çünkü.
Başımı eğer, duvara çevirirdim yüzümü.
Kırk kere de çağırsan, gözüm yerden kalkmazdı.

On beşimde yüzümü çatmadım artık
Ayağının bastığı toprak olmayı istedim,
Dünyalar durdukça durdukları yerde...
Daha yukarılarda mı olacaktı gözüm?

At sixteen you departed,
You went into far Ku-to-en, by the river of swirling eddies,
And you have been gone five months.
The monkeys make sorrowful noise overhead.
You dragged your feet when you went out.
By the gate now, the moss is grown, the different mosses,
Too deep to clear them away!
The leaves fall early this autumn, in wind.
The paired butterflies are already yellow with August
Over the grass in the West garden —
They hurt me.
I grow older.

If you are coming down through the narrows of the river,
Please let me know beforehand,
And I will come out to meet you
As far as Cho-fo-Sa.

On altıma bastım, sen gittin.
Anaforun kaynattığı sulardan, Ku-to-yen'e
Beş ay oldu ayrılalı
Dallarda maymunlar üzünç içinde.
Ayağını sürüyordun gittiğinde.
Kapının önü yosun şimdi, bir sürü yosunlar var,
Yolunmayacak kadar kökleri derinlerde.
Yapraklar erkenden dökülüyor bu güz estikçe rüzgâr.
Çiftleşen kelebekler ağustosta sarardı daha,
Batı bahçesindeki otların üzerinde.
Dokunuyor bana bunlar.
Yaşlanıyorum.

Kiang ırmağının dar geçitlerinden inmekteysen şimdi,
Bana haber ver, bileyim de önceden
Karşılayayım seni
Cho-fu-sa'ya kadar çıkıp.

➤ *Yenilik*, Ağustos 1955, Sayı 32, s. 26-27.
Değişim, 15 Nisan 1962, Sayı 6, s. 2.

WILLIAM SHAKESPEARE

King V, Act IV, Scene III,
The English Camp

Enter the KING
WESTMORELAND
O that we now had here
But one ten thousand of those men in England
That do no work to-day!
KING HENRY V
What's he that wishes so?
My cousin Westmoreland? No, my fair cousin:
If we are mark'd to die, we are enow
To do our country loss; and if to live,
The fewer men, the greater share of honour.
God's will! I pray thee, wish not one man more.
By Jove, I am not covetous for gold,
Nor care I who doth feed upon my cost;
It yearns me not if men my garments wear;
Such outward things dwell not in my desires:
But if it be a sin to covet honour,
I am the most offending soul alive.
No, faith, my coz, wish not a man from England:
God's peace! I would not lose so great an honour
As one man more, methinks, would share from me
For the best hope I have. O, do not wish one more!
Rather proclaim it, Westmoreland, through my host,
That he which hath no stomach to this fight,
Let him depart; his passport shall be made
And crowns for convoy put into his purse:
We would not die in that man's company

Kral V. Henry, 4. Perde, 3. Sahne
Bir Savaş Sabahı Demeci

WESTMORELAND–
Ah ne olurdu şurada
(Kral Henry girer)
Bugünü İngiltere'de işsiz güçsüz geçiren
İnsanlardan bir onbini daha olaydı!
KRAL V. HENRY–
Öyle olaydı diyen de kim?
Yeğenim Westmoreland mi? Yo, güzel yeğenim:
Ölmekse yazgımız, yurdumuzun insanlarını eksiltmeğe
Yeteriz böylece; sağ kalırsak ama
Azlığımız şeref payımızı arttırır.
Yazgımızda ne varsa, o! Yalvarırım bir adam olsun isteme artık.
Tanrı bilir gözüm yok zenginlikte;
Doyuracağım boğazlar yük olmaz bana;
Yanmaz yüreğim başkasının sırtına versem giysilerimi;
İsteklerim arasında bu süslerin yeri yoktur:
Ama, şerefe göz dikmek bir suçsa,
Yaşayan canların en alçağıyım ben.
Yoo, yeğenim, yoo, inan bana, kimsecikler gelmesin yurttan
İçin rahat etsin! Bir can fazlasının umutlarımın en güzelinden
Alacağı payca büyük bir şerefi kaçırmam ben elimden.
Yalvarırım, isteme bir adam daha olsun.
İyisi mi Westmoreland, bildiriver orduma,
Bu savaşa katılmayacak denli yüreksiz olanların
Arabayı çekmesini; tezkeresi hazırlanıp
Yolluğu da verilecek eline öylelerinin:
Bizimle ölmek gönüldeşliğinden çekinen

That fears his fellowship to die with us.
This day is called the feast of Crispian:
He that outlives this day, and comes safe home,
Will stand a tip-toe when the day is named,
And rouse him at the name of Crispian.
He that shall live this day, and see old age,
Will yearly on the vigil feast his neighbours,
And say 'To-morrow is Saint Crispian:'
Then will he strip his sleeve and show his scars.
And say 'These wounds I had on Crispin's day.'
Old men forget: yet all shall be forgot,
But he'll remember with advantages
What feats he did that day: then shall our names.
Familiar in his mouth as household words
Harry the king, Bedford and Exeter,
Warwick and Talbot, Salisbury and Gloucester,
Be in their flowing cups freshly remember'd.
This story shall the good man teach his son;
And Crispin Crispian shall ne'er go by,
From this day to the ending of the world,
But we in it shall be remember'd;
We few, we happy few, we band of brothers;
For he to-day that sheds his blood with me
Shall be my brother; be he ne'er so vile,
This day shall gentle his condition:
And gentlemen in England now a-bed
Shall think themselves accursed they were not here,
And hold their manhoods cheap whiles any speaks
That fought with us upon Saint Crispin's day.

Adamın yanında ölmek istemeyiz biz.
Bugüne Crispin'in Bayramı günü derler:
Bugünü atlatıp evine sağsalim dönecek olanlar
Geçince bugünün sözü gururla doğrulacaklar.
Crispian'ın adına dimdik duracaklar.
Bugünü yaşayanlar arasında ömrü bol olacaklar
Arifesinde her yıl komşusunu doyurup içirecek.
Yarın, diyecekler, Aziz Crispin'in günü:
Yenlerini sıyırıp sonra izlerini gösterecekler
Bu yaraları Crispin'in gününde aldık diyecekler.
Kocayanlar unutur gider; ama her şey unutulduğunda bile.
Bire bin katarak anacaklar
Bugünkü yiğitliklerini; o zaman dillerine
Yedikleri ekmek gibi dost gelen adlarımız
–Kral Henry, Bedford ile Exeter,
Warwick ile Talbot, Salisbury'yle Gloster–
Yeniden anılacak boşalıp dolan kupalarda.
İçi temiz adamlar oğullarına bu öyküyü anlatacak;
Crispin'in Crispian günü yitip gitmeyecek hiç,
Bugünden kıyamet gününe değin,
Bizler anılmadan o gün,
Bizler, bir avuç insan, bizler, mutlu azınlık, biz kardeşler topluluğu;
Çünkü bugün, benimle birlikte kanını dökecekler
Kardeşim olacak; düşkünün düşkünü bile olsalar
Bugün, asil, bugün, yiğit olacaklar:
Şimdi İngilterede, yatağında yatan beyler
İlenilmiş sayacaklar kendilerini burada olmadıkları için,
Bugünde, bu Crispin gününde, yanımızda çarpışanlardan biri
Konuştuğu zaman, utanacaklar düşünerek soğan erkekliklerini!

➤ *Pazar Postası*, 4 Mayıs 1958, s. 8.

T. S. ELIOT

Ash Wednesday

Because I do not hope to turn again
Because I do not hope
Because I do not hope to turn
Desiring this man's gift and that man's scope
I no longer strive to strive towards such things
(Why should the aged eagle stretch its wings?)
Why should I mourn
The vanished power of the usual reign?

Because I do not hope to know again
The infirm glory of the positive hour
Because I do not think
Because I know I shall not know
The one veritable transitory power
Because I cannot drink
There, where trees flower, and springs flow, for there is
nothing again

Because I know that time is always time
And place is always and only place
And what is actual is actual only for one time
And only for one place
I rejoice that things are as they are and
I renounce the blessed face
And renounce the voice
Because I cannot hope to turn again
Consequently I rejoice, having to construct something
Upon which to rejoice

Oruç Çarşambası

Ummadığım için dönmeyi bir daha
Ummadığım için
Ummadığım için dönmeyi
Buna tanrı vergisi olan, şunun amacını kıskanarak
Bunlara erişmeğe çabalamıyorum artık
(Neden yaşlanmış kartal gerecekmiş kanadını?)
Yasını ne tutayım
Süregelen düzenin düşünüp yitik gücünü?

Ummadığım için bilmeyi bir daha
Kesin saatin sakat yüceliğini
Düşünmediğim için
Bildiğim için bilmiyeceğimi
Gerçek geçici tek gücü
İçemediğim için
Ağaçların çiçek açtığı, kaynakların kaynadığı yerde,
bir şeycik yok çünkü bir daha

Bildiğim için zamanın hep zaman olduğunu
Yerin de hep yer, yalnız yer olduğunu
Şimdinin de bir defacık şimdicik olduğunu
Tek bir yere göre
Her şeyin olduğu gibi olmasına gönenirim
Geçerim kutlu yüzden
Geçerim sesten
Ummadığım için dönmeyi bir daha
Bu yüzden gönenirim, yaratmam gerektiğinden
Gönenecek bir şeyi

And pray to God to have mercy upon us
And pray that I may forget
These matters that with myself I too much discuss
Too much explain
Because I do not hope to turn again
Let these words answer
For what is done, not to be done again
May the judgement not be too heavy upon us
Because these wings are no longer wings to fly
But merely vans to beat the air
The air which is now thoroughly small and dry
Smaller and dryer than the will
Teach us to care and not to care
Teach us to sit still.

Pray for us sinners now and at the hour of our death
Pray for us now and at the hour of our death.

Tanrı bağışlasın bizi diye yakarırım
Unutayım diye yakarırım
Kurup kurup kurduğum bütün kuruntuları
Açıklayıp durduğum
Ummadığım için dönmeyi bir daha
Bu sözler hesabını versin
Yapılanın yapılmayacağını bir daha
Tanrının yargısı pek ağır olmasın
Bu kanatlar uçacak kanat olmadığı için artık
Havayı, çırpınarak, çırpıp duracağından
Şimdi küçücük kupkuru kalan havayı
İstemeden daha küçük istemeden daha kuru
Aldırmayı öğret bize, aldırmamayı
Durmayı öğret bize uslu

Yakar biz günahkârlar için şimdi de ölürken de
Yakar bizler için şimdi de ölürken de.

➤ Pazar İlavesi, Vatan'ın Sanat Sayfası, *Vatan*, 14 Şubat 1954.

B[alachandra]. RAJAN[8]

A Perfect Country

Death has not come to this country.
These perfect hills were never gentle with sin.
They did not know the drumming of the autumn
Red with the flaw of love's experience.

But also in this country
Grown out of time, grown deathless in enormity,
Your words, set down into a snare of violence,
In all crime find their cadence testified.
And darkening into a crimson stillness
The blood creeps softly, sedulously in.
Do you dream then of heaven or of hell
When the muscles of the cliff close in around you?

Or do you dream of the hill's immaculate pattern
And the expectancy of eager years?
Do you dream of a heart inviolate, merciless,
Which was not hammered into calm and pity?

And Eden never lost is never known.
The white tombs of its sure and settled logic
Tell of all action murdered into stillness
While day eats out each island with disaster.

While only the desolate baying of the blood
And vengeance steals across your private country
Whose clear perfection finds your death unknown.

➤ *The Atlantic Monthly*, October 1953, cilt 192, Sayı 4, s. 149.

Eksiksiz Ülke

Ölüm gelmedi bu ülkeye,
Bu eksiksiz tepeler, günahla yumuşamadı
Güzün tokmaklayışını bilmediler
Kızarmış, izleriyle aşk görgüsünün.

Bu ülkede ama, ayrıca,
Zaman içinde büyümüş olan, büyüklüğünde ölmezleşmiş,
Sözleriniz, bir şiddet kapanının içine kakılmış
Bütün suçlarda bulur doğrulanan koşuğunu.
Kararırken al bir sessizlikte
Kan süzülür içeri, ağır, çalışkan,
Cennet, cehennem, gelir mi aklınıza
Kayalar sizi kucağına aldığında?

Yoksa tepenin lekesiz biçimini mi hayallersiniz
Doymayan yılların bekleyişiyle birlikte?
Bozulmamış, amansız bir gönül mü hayallersiniz
Döğülüp sessizlik, merhametle biçimlenmemiş?

Yitirilmeyen bir cennet bilinmez
Güvenilir, yerleşik mantığının ak mezarları
Sessizliğe boğulmuş hareketi anlatır
Gün bir yandan her adayı felakete boğarken.

Kan umutsuz ulurken yalnız
Öç sürüne sürüne geçerken öz ülkenizden
Apaçık bütünlüğü içinde o, bulur, bilinmeyen ölümünüzü.

➤ Pazar İlavesi, Vatan'ın San'at Yaprağı, *Vatan*, 13 Aralık 1953.

SRINIVAS RAYAPROL[9]

The Man Who Died of a Fever

Faith moves mountains they said
And put a book of prayer
Beneath his head
But the fever was stronger.

And burnt a yellow hole in the page
Let the angels guide him they said
And they opened the windows wide
But the sunlight shrank on the floor.

And the fever stood like night
Beside the sheets of his bed
And when at last he lay dead
They looked sadly at his bed
It must be so one shook his head
For his soul was dark a lead.

➤ *The Atlantic Monthly*, October 1953, cilt 192, Sayı 4, s. 149.

Hummadan Ölen

İnanç dağları oynatır dediler
Bir de dua kitabı koydular
Başının altına
Humma daha güçlü çıktı ama.

Sayfayı yakıp sarı sarı deldi
Melekler çıkarsın onu yola dediler
Pencereleri ardlarına dek açtılar
Günışığı döşemenin üstünde büzülüverdi ama.

Gece gibi duruyordu humma
Yatak çarşaflarının başucunda
Sonunda, can verdiğinde
Üzüntülü, baktılar yatağına
Kader, neylersin, dedi biri
İçi karaydı çünkü, kurşun gibi.

➤ Pazar İlavesi, Vatan'ın San'at Yaprağı, *Vatan*, 13 Aralık 1953.

Four Epitaphs from the "Greek Anthology"

1. INSCRIPTION FOR THE TOMB OF TIMON

Ask neither my name nor my country, passers by:
My sole wish is that all of you may die

Ptolemaios the Astronomer

2. EPITAPH OF EPIKTETOS

I was a slave: crippled in body:
Poor as Irus,
and loved by the gods.

Anonymous

3. EPITAPH OF A DOG

Stranger by the roadside, do not smile
When you see this grave, though it is only a dog's.
My master wept when I died, and his own hand
Laid me in earth and wrote these lines on my tomb.

Anonymous

4. EPITAPH OF A YOUNG MAN

Hail me Diogenês underground, O Stranger, and pass by:
Go where you will, and fairest fortune go with you.
In my nineteenth year the darkness drew me
down-
And ah, the sweet sun!

Anonymous

➤ Dudley Fitts, *Poems from the Greek Anthology: In English Paraphrase*, Faber and Faber, 1957, sırasıyla, s. 134, 122, 114, 108.

"Yunan Güldestesi" Epigramlarından Dört Mezar Yazıtı[1]

(Dudley Fitts çevirisinden yararlanılmıştır)

1. ÜRKÜRÜK TİMON'UN MEZAR YAZITI

Ne adımı sor yolcu, ne de yurdumu;
Tek dileğim, hepinizin tez elden ölmesidir

Astronom Ptolemaios

2. EPİKTETOS'UN MEZAR YAZITI

Bir köleydim, sakat sukat
İres kadar yoksul,
ama Tanrıların sevgilisiydim

Adsız

3. BİR KÖPEĞİN MEZAR YAZITI

Yoldan geçen Yabancı, gülme gördüğün zaman
İçinde köpek yatan bu mezarı.
Efendim ağladı ardımdan, kendi eliyle gömdü beni,
Kendi eliyle yazdı taşıma bu satırları.

Adsız

4. BİR DELİKANLININ MEZAR YAZITI

Ey Yabancı! Kara topraklarda yatan şu Diogenes'i
an da öyle geç:
Yolun açık olsun, bahtın aydın olsun.
Ondokuz yaşımdaydım karanlığa düştüğümde
Ah... O tatlı güneş...

Adsız

➤ *Pazar Postası*, 15 Mart 1959, yıl 7, Sayı 4, s. 11.

NOTLAR

1. Çevirinin başında şair şöyle tanıtılmıştır: "17 Şubat 1836'da Sevilla'da doğan Gustavo Adolfo Bécquer 1870 yılında Madrid'de öldü. Eserleri ancak ölümünden sonra yayınlandı. 1854 de Madrid'e yerleşen şair *El Contemporaneo*'daki yazıları, Veruela manastırında yazmış olduğu *Hücremden Mektuplar*'ıyle tanınmıştır. Önemli bir başka eseri, *İspanya Tapınaklarının Tarihi*'dir. Şairliğini en belirli şekilde gösteren eserleri ise, *Rimas* adlı şiirleriyle, *Leyendan* adlı hikâye kitabıdır."

2. "Uykuda Gezenin Türküsü", üç kişinin harbin zalimliği karşısında nasıl bir araya geldiğini anlatan bir masaldır. Bu üç kişiden biri şiir başlamadan önce öldürülmüş olan bir Çingene kızıdır. İkincisi dağlarda kaçakçılık yaparken vurulup yaralanan ve kızı babasından istemeye gelmiş olan genç bir adam. Babası, kızının günler geceler boyunca beklediğini anlatır. Kızı kendini bir göle attığından teni suyun rengini alarak yeşile dönüşmüştür. Bütün simgelerin, özellikle de su ile ayın ölümü, doğanın da genellikle acıyı ve ölümü anlattığı belirtilir.

3. "Ağıt-Kaside"nin başında "*Dirân del Tamarit*'ten – (1936)" notu var, dizgi hatası; doğrusu *Divân del Tamarit*.

4. "İşeyen Kalabalığın Görünümü"nün başında şu açıklama var: "*Poeta en Nueva York*'tan – Bu kitabın şiirleri, 1929-1930 yıllarında, şairin Columbia Üniversitesi öğrencisi olarak kaldığı New York şehrinde yazılmıştır." – F.G.L. "Ağıt-Kaside" ve "İşeyen Kalabalığın Görünümü"nün sonunda şöyle bir açıklama bulunuyor: "Bu şiirlerin ikisi de Federico Garcia Lorca – *Obras Completas* – Aguilar, S. S. de Ediciones, Madrid, 1954 baskısındaki metinlerden çevrilmiştir. B.K."

5. "Kuba'lı Zencilerin Türküsü", Oğuz Onaran'daki daktilo ile yazılmış Bilge Karasu çevirilerinin içinde bulunmuştur; bu çeviriye taranan süreli yayınlarda rastlanmadığından yayımlanıp yayımlanmadığı öğrenilememiştir. Aynı şiir Cevat Çapan tarafından da çevrilmiştir. Bilge Karasu'nun çevirdiği Lorca'nın şiirlerinden bir bölümü zaman içinde başkaları tarafından da çevrildiği halde, burada yalnızca Cevat Çapan'ın "Küba Zencilerinin Türküsü"

çevirisine değinilmesinin nedeni, Bilge Karasu'nun daktilo ile yazılmış çevirisini kendisinin değil de bir başkasının yazmış ve altına Cevat Çapan'ın adı yerine yanlışlıkla Bilge Karasu'nun adının yazılmış olmasından duyulan kuşku olmuştur. Ancak iki çevirinin karşılaştırılması, böyle bir olasılığı ortadan kaldırmıştır. Bkz. Federico Garcia Lorca, "Havana'ya Varıyor Ozan, Küba Zencilerinin Türküsü", *Yeni Dergi, Lorca Özel Sayısı*, Şubat 1966, Sayı 17, s. 146-47.

6. "Resim"de, "Aşk vardı burada çünkü, söndürülmez bir susuz-" diye bir satır daha var; ancak yanlışlıkla dizilmiş olduğundan tarafımızdan çıkartılmıştır. "Resim"de şu not vardır: "Uzanmış Venüs, Jacopo del Sellaio (1442-93) üzerine".

7. "Irmak Boyu Tüccarının Karısı: Bir Mektup", Çinli ozan Rihaku (Li Bai ya da Li Po)'nun "Changgan xing" adlı şiirinin, Ernest Fenollosa'nın notlarının Profesör Mori ve Ariga tarafından çözülmesiyle hazırlanmış çalışmalarından Ezra Pound'un yapmış olduğu ve "Cathay" (1915) başlığı altında topladığı çevirilerden biridir. *Cathay*, Ülkü Tamer'in çevirisiyle 1963'te de Yayınevi, 1987'de de İngilizce ve gene Ülkü Tamer'in çevirisiyle iki dilli olarak BFS tarafından yayınlanmıştır.

8. Çevirinin başında şair şöyle tanıtılmaktadır: "Hint şairi B. Rajan, şimdi Cambridge Üniversitesinin uzmanlarındandır. Milton üzerinde çalışmış, *Focus* adında seçkin bir dergi yayınlamıştır." Bu bilgilerin Internette karşımıza çıkardığı kişi Balachandra Rajan (1920-2009) olmuştur.

9. Çevirinin başında şair şöyle tanıtılmaktadır: "Srinivas Rayaprol, Haydarabad'ın Secunderabad şehrinde oturur. Telugu dilinde yazan tanınmış şair Rayaprulu Subbarao'nun oğludur. Stanford Üniversitesinde okumuştur. İngilizceyi Telugun dili kadar iyi bilir."

10. Çevirinin başında yer alan "Dudley Fitts çevirisinden yararlanılmıştır" cümlesinden ötürü, bu çevirinin Yunancadan yapıldığı ancak sözü edilen İngilizce çeviriden de yararlanıldığı, öyle olmasaydı, kaynak olarak doğrudan doğruya Dudley Fitts'in çevirdiği kitabın gösterileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA*

Becquér, Gustavo Adolfo, "Rimas", San'at Yaprağı, *Vatan*, 11 Ekim 1953.

Eliot, T. S., "Oruç Çarşambası" (Ash Wednesday), *Vatan'ın Sanat Sayfası*, 14 Şubat 1954.

Lorca, Federico Garcia, "Uykuda Gezenin Türküsü" (Romance Sonámbulo), *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*, Mart 1953, Sayı 14, s. 22-23. Ayrıca bkz. *Federico Garcia Lorca, Profil*, YKY, İstanbul, Ağustos 2007, s. 61 (haz. Yıldız Ersoy Canpolat – Selahattin Özpalabıyıklar).

— "Kayıt Düşürün" (Poema Memento), *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*, Nisan 1953, Sayı 15, s. 38. Ayrıca bkz. *Federico Garcia Lorca, Profil*, s. 125.

— "Lola Kız" (La Lola), *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*, Haziran 1953, Sayı 17, s. 30. Ayrıca bkz. *a.g.y.*, s. 116.

— "Uzanmış Bir Kadına Kaside" (Casida de la mujer tendida), *Yeditepe*, 1 Ağustos 1953, Sayı 42, s. 8. Ayrıca bkz. *a.g.y.*, s. 188.

— "Nişanlanma" (Desposorio), *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*, Kasım 1953, Sayı 22, s. 38. Ayrıca bkz. *a.g.y.*, s. 53.

— "Gül Kasidesi" (Casida de la Rosa), *Yeditepe*, 1 Aralık 1953, Sayı 50, s. 5. Ayrıca bkz. *a.g.y.*, s. 189.

— "Acı Köke Gazel" (Gacela de la raiz amarga), *Yeditepe*, 1 Aralık 1953, Sayı 50, s. 5. Ayrıca bkz. *a.g.y.*, s. 179.

— "De Profundis" (De Profundis), *Yeditepe*, 15 Şubat 1954, Sayı 55, s. 7. Ayrıca bkz. *a.g.y.*, s. 110.

— "Küçük Ölümün Türküsü" (Canción de la muerte pequeña), *Yeditepe*, 15 Şubat 1954, Sayı 55, s. 7. Ayrıca bkz. *a.g.y.*, s. 226.

* Bir kez daha yinelemekte yarar var: Kaynakça'da yer alan çevirilerin tamamı görülmüş, elle tutulmuş, sayfaları karıştırılmıştır.

— "Ağıt" (Casida del Llanto), *Vatan'ın Sanat Sayfası*, 8 Mayıs 1955. Ayrıca bkz. *a.g.y.*, s. 186.

— "Ağıt-Kaside" (Casida del Llanto), *Yenilik*, Ekim 1955, Sayı 34, s. 66. Ayrıca bkz. *a.g.y.*, s. 187.

— "İşeyen Kalabalığın Görünümü", (Paisaje de la multitud que orina), *Yenilik*, Ekim 1955, Sayı 34, s. 67-68. Ayrıca bkz. *Federico Garcia Lorca, Profil*, YKY, İstanbul, Ağustos 2007, s. 203 (haz. Yıldız Ersoy Canpolat – Selahattin Özpalabıyıklar).

— "Yalnızlık Şiiri" (Poema de la soleá), *Türk Dili*, Mart 1959, c. VIII, Sayı 90, s. 332.

— "Kaçış Gazeli" (Gacela de la Huida), *Dost*, Mayıs 1966, s. 4. Ayrıca bkz. *a.g.y.*, s. 180.

— "Karanlık Güvercinler Kasidesi" (Casida de las Palomas Oscuras), *Dost*, Temmuz 1966, s. 13. Ayrıca bkz. *a.g.y.*, s. 190.

— "Kuba'lı Zencilerin Türküsü" (El poeta llega a la Habana. Son de Negros en Cuba), yayımlanmamış çeviri.

Pound, Ezra, "Resim" (The Picture), *Yenilik,* Ağustos 1955, Sayı 32, s. 25.

— "Jacopo del Sellaio Üzerine" (Of Jacopo Del Sellaio), *Yenilik,* Ağustos 1955, Sayı 32, s. 26 (Cevat Çapan'la birlikte).

— "Mezar Yazıtları" (Epitaphs), *Yenilik,* Ağustos 1955, Sayı 32, s. 26 (Cevat Çapan'la birlikte).

— "Irmak Boyu Tüccarının Karısı: Bir Mektup" (The River Merchant's Wife: A Letter), *Yenilik,* Ağustos 1955, Sayı 32, s. 26-27.

— "Irmak Boyu Tüccarının Karısı: Bir Mektup" (The River Merchant's Wife: A Letter), *Değişim*, 15 Nisan 1962, Sayı 6, s. 2.

Rajan, B(alchandra)., "Eksiksiz Ülke" (A Perfect Country), *Vatan'ın San'at Yaprağı*, 13 Aralık 1953.

Rayaprol, Srinivas, "Hummadan Ölen" (The Man Who Died of a Fever), *Vatan'ın San'at Yaprağı*, 13 Aralık 1953.

Shakespeare, William, "Bir Savaş Sabahı Demeci" (King V, Act IV, Scene III, The English Camp), *Pazar Postası*, 4 Mayıs 1958, s. 8.

"'Yunan Güldestesi' epigramlarından Dört Mezar Yazıtı", *Pazar Postası*, 15 Mart 1959, yıl 7, Sayı 4, s. 11.

BİLGE KARASU
ŞİİR ÇEVİRİLERİ

Bilge Karasu'nun 50'li ve 60'lı yıllarda, özellikle Frederico Garcia Lorca'da yoğunlaşarak yedi şairden, İngilizce ve İspanyolca iki dilden yaptığı ve çeşitli dergi ve gazetelerde yayımladığı şiir çevirileri, araştırmacı Tunç Tayanç'ın emeği sayesinde ilk defa bu kitapta bir araya geliyor. Okur ve araştırmacıların, büyük bir dil ustasının şiir çevirisi konusundaki yaklaşımını daha iyi değerlendirebilmeleri için şiirlerin orijinalleri de kitaba eklendi.

Metis Edebiyat
ISBN-13: 978-975-342-947-4

Metis Yayınları
www.metiskitap.com